दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-37

1

दिसम्बर 7, 2024

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८१,
कलियुगाब्धः ५१२५ हेमन्तऋतुः
सूर्यदक्षिणायनम् मार्गशीर्षशुक्लषष्ठी तिथिः
मार्गशीर्ष २२ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

2 दार्चा-लेह-शिन्कुला-मार्गः षड्मासान् यावत् वाहनानां कृते पिहितः,

3 जगन्नाथपुरी-ब्राह्मीछात्रावासस्य छात्राणां दशदिवसीयसम्भाषणशिविरस्य योजनम् सम्पन्नम्

4 विश्वस्य विभिन्नसंस्कृतौ मानवकल्याणस्य विचारः महत्त्वपूर्णः अस्ति - प्रो. यशवंतपाठकः

संसदः उभयोः सदनयोः कार्याचरणम् गतदिने स्थगितम्

संसदः उभयोः सदनयोः कार्याचरणम् स्थगितम् अभवत्। विभिन्न प्रकरणेषु सत्तापक्षस्य कोलाहलानन्तरं राज्यसभायाः कार्याचरणं स्थगितम्। अपरत्र भाजपा-सांसदेन निशिकान्त-दुबे इत्यमुना कांग्रेस-नेतृन् विरुध्य आक्षेपित-आरोपान् आलक्ष्य विपक्षिसदस्यानां विरोधकारणात् लोकसभायाः अपि कार्याचरणं स्थगितम् अभवत्। मध्याह्न भोजनानन्तरं यदा उच्चसदनस्य कार्याचरणं समारब्धं तदा सत्तापक्षीय-सदस्यैः अभिषेक मनुसिंघवी इत्यस्य आसनात् धनराशि-प्रापण-सन्दर्भ कोलाहलं कृतम्। निरन्तरं कोलाहलं अवलोक्य सदनस्य कार्याचरणं स्थगितम्। इतः पूर्वम् गतप्रातः यदा सदनस्य कार्यजातं समारब्धम् तदा जगदीप- धनखड़ेन विज्ञापितं यत् कार्याचरणस्य स्थगनान्तरं अन्वेषणावधौ राज्यसभा-कक्षात् धनराशेः समुच्चयः सम्प्राप्तः। तेनोदीरितं यत् श्रीसिंघवी इत्यस्य आसनात् सुरक्षाकर्म्मिभिः धनराशिः स्वायत्तीकृता। अस्मिन् सन्दर्भे अन्वेषणं जायमानम् अस्ति। श्रीखड्गे इत्यमुना प्रोक्तं यत् अन्वेषणानन्तरमेव अस्मिन् विषये किमपि वक्तुं शक्यते। अस्मिन् विषये केन्द्रिय मन्त्रिणा जे.पी. नड्डा इत्यमुना कथितं यत् एषा काचित् अभूतपूर्व घटना वर्तते। अपि च एतस्याः कठोरनिन्दा भवेत्।

'दिल्ली चलो' इति आन्दोलनान्तर्गतं शंभूसीम्नः पदयात्रायां पंजाबस्य कृषकाः

पंजाबराज्यस्य कृषकानां कश्चन समूहः दिल्लीं प्रत्यागच्छन् अस्ति। बह्वयः लम्बितयाचनाः आधारीकृत्य अयं समूहः 'दिल्ली चलो' इति आन्दोलनान्तर्गतं शंभूसीम्नः पदयात्रां कुर्वन् वर्तते। आरक्षिदलेन कृषकाः तत्रैव स्थगिताः। कृषकानां प्रदर्शनम् आलक्ष्य हरियाणायाः गृहसचिवया सुमिता मिश्रा इत्यनया पंजाब-हरियाणासीम्नी एकादशग्रामेषु इंटरनेटसुविधाः बाधिताः।

प्रधानमन्त्रिणा भारतमण्डपम् इत्यत्र अष्टलक्ष्मीमहोत्सवस्य उद्घाटनम् कृतम्

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना शुक्रवासरे नवदिल्ल्याम् भारतमण्डपम् इत्यत्र अष्टलक्ष्मीमहोत्सवस्य उद्घाटनम् कृतम्। त्रिदिवसीयः उत्सवः पूर्वोत्तरभारतस्य विशालसांस्कृतिकचित्रं प्रकाशयति, पारम्परिककलाः, शिल्पकलाः, सांस्कृतिकप्रथाः च संयोजयति। महोत्सवः अस्य प्रदेशस्य जीवन्त-वस्त्र-उद्यमस्य, शिल्पकलायाः, पर्यटन-अवसराणां, पूर्वोत्तरस्य अष्टसु राज्येषु अद्वितीय-उत्पादानां च प्रकाशनार्थं असाधारण-मञ्चरूपेण कार्यं करिष्यति। अस्य प्रदेशस्य विंशत्यधिक-त्रिशतं कृषकाणां शिल्पिनां च उत्पादानां कलानां च प्रदर्शनं कुर्वद् ग्रामीण-आपणम् एव बृहत्तमम् आकर्षणम् भविष्यति। अस्मिन् कार्यक्रमे पूर्वोत्तरभारतस्य प्रसिद्धानां मुगा एंड एरी सिल्क् इत्येतयोः कृते समर्पितानि मण्डपानि, शिल्पकलानां प्रत्यक्षप्रदर्शनानि, क्षेत्रस्य भौगोलिक सूचकोत्पादानाम् विषये च विशेषम् अवधानं च भविष्यति। महोत्सवः अस्य जीवन्त-प्रगतिं प्रदर्शयितुं महत्त्वपूर्ण-क्षणरूपेण कार्यं करिष्यति, पूर्वोत्तरभारतस्य सांस्कृतिकसमृद्धेः उत्सवम् आचरति तथा च तस्य निरन्तरवृद्धेः विकासस्य च समर्थनाय नूतनाः निवेशान् आमन्त्रविष्यति। अस्मिन् उत्सवे शिल्पकला-प्रदर्शनानि, ग्रामीण-हाटस्, राज्य-विशिष्ट-मण्डपानि, पूर्वोत्तर क्षेत्रस्य विकासाय महत्त्वपूर्ण-प्रमुख-क्षेत्राणां विषये तान्त्रिक-सत्राणि च भवन्ति ।

डॉ. बी. आर. अम्बेडकर-महोदयाय देशेन श्रद्धाञ्जलिः समर्पिता

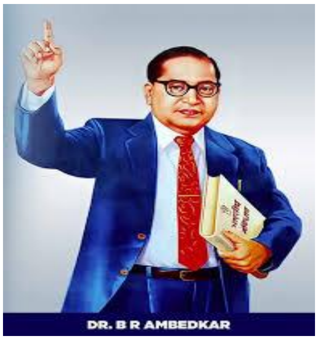

महापरिनिर्वाण-दिवसावसरे भारतीय-संविधानस्य मुख्यनिर्मातुः डॉ. बी. आर. अम्बेडकर-महोदयाय देशेन श्रद्धाञ्जलिः समर्पिता । अस्मिन् पवित्रदिने देशः बाबासाहेब-अम्बेडकर-महोदयं तस्य शिक्षायै तथैव न्यायपूर्ण-समावेशी-समाजस्य निर्माणाय श्रद्धाञ्जलिं समर्पयति। राष्ट्रनिर्माणे डॉ. अम्बेडकर महोदयस्य योगदानं प्रकशयितुं अशेषे हि देशे बहवः कार्यक्रमाः समायोजिता। उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः, प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी, लोकसभाध्यक्षः ओम बिरला इत्येते नवदिल्ल्यां संसदभवन परिसरे डॉ. अम्बेडकर-महोदयं पुष्पाञ्जलिं समर्पितवन्तः। पूर्व-राष्ट्रपतिः रामनाथ कोविंदः, कांग्रेस अध्यक्षः मल्लिकार्जुन खडगे, अन्ये च गणमान्याः प्रेरणास्थले तस्मै पुष्पाञ्जलिं अर्पितवन्तः। अस्य वर्षस्य समारम्भे मुम्बईय्यां चैत्यभूमेः स्वीययात्रायाः चित्रं प्रदर्शनयन् प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना डॉ. अम्बेडकर-महोदयः सामाजिक न्यायस्य प्रतीकत्वेन वन्दितः। श्रीमोदिना सबलं प्रोक्तं यत् डॉ. अम्बेडकर-महोदयस्य सम्मानेन सह देशः स्वप्नान् पूरयितुं स्वीयप्रतिबद्धताम् अपि प्रकटीकरोति

सुभाषितम्

त्यजेत् कुलार्थे पुरुषं
ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत्।
ग्रामं जनपदस्यार्थे
आत्मार्थे पृथिवीं त्यजेत्।।

हिन्द्यर्थः- कुल की रक्षा के लिए एक मनुष्य का, ग्राम की रक्षा के लिए कुल का, देश की रक्षा के लिए ग्राम का और आत्मा की रक्षा के लिए पृथ्वी का त्याग कर देना चाहिए।

प्रतिदिनं नवीनतमं हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं 7876636263 Watsapp संख्या मध्ये नमो नमः लिखन्तु

To get the latest himsanskritvartah Daily Sanskrit Newspaper every day, write Hello on 7876636263 Watsapp number

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

राष्ट्रपतेः ओडिशायात्रा- शिक्षैव मनुष्यस्य सर्वांगीणविकासस्य एकमात्रं मार्गः

राष्ट्रपतिपदासीना द्रौपदी मुर्मूः इत्येषा प्रोक्तवती यत् शिक्षैव मनुष्यस्य सर्वांगीण-विकासस्य एकमात्रं मार्गः वर्तते। तया प्रोक्तं यत् आजीविका प्राप्तिरेव शिक्षायाः एकमात्रं उद्देश्यं न भवेत्। सा उक्तवती यत् छात्रेभ्यः शिक्षायाः माध्यमेन व्यापकज्ञानं प्रदातव्यम्। राष्ट्रपतिना मयूरभंजस्य उपरबेड़ा-सर्वकारीय-उच्च- प्राथमिक विद्यालयस्य छात्रान् सम्बोधयन्त्या एवमुदीरितम्। अस्मिन् जनपदे तया षड्दशकात् पूर्व अध्ययनं कृतमासीत्। राष्ट्रपति द्रौपदीमुर्मूः देशस्य प्रथमनागरिकत्त्वेन पदमवाप्य स्वीये पैतृकग्रामे उपरबेड़ायां प्रथमवारं समागता। उपरबेड़ाग्रामः स्वसमुदायस्य अतीवप्रसिद्धायाः कन्यायाः हर्षोल्लासेन स्वागतम् अकरोत्।

दार्चा-लेह-शिन्कुला-मार्गः षड्मासान् यावत् वाहनानां कृते पिहितः, अधुना अग्रिम-ग्रीष्म-ऋतुपर्यन्तं प्रतीक्षा कर्तव्या भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः - लाहौल-स्पीतिः। दार्चातः परं वाहनानां गमनाय सामरिकदृष्ट्या महत्त्वपूर्णः मनाली-सरचु-लेह-मार्गः आधिकारिकतया पिहितः अस्ति । अस्मिन् वर्षे सीमामार्गसङ्गटनेन मईमासस्य १८ दिनाङ्के यातायातस्य कृते पुनः उद्घाटितम् आसीत् । अधुना ७ दिसम्बरतः अग्रिमवर्षस्य मईमासस्य पर्यन्तं अस्मिन् मार्गे वाहनानां गतिः न भविष्यति। अधुना पर्यटकाः आगामिवर्षस्य मई-मासे एव मनाली-लेह-मार्गस्य हिमयुक्ताः उपत्यकाः द्रष्टुं शक्नुवन्ति । तत्रैव दार्चा-शिन्कुला-जांस्कर-मार्गे अपि वाहनानां गमनम् अवरुद्धम् अस्ति । प्रशासनस्य अनुसारं २०२५ तमस्य वर्षस्य ग्रीष्मकालपर्यन्तं दारचा-सरचु, दारचा-शिन्कुला मार्गयोः वाहनानां गमनस्य अनुमतिः न भविष्यति । न्यूनतमतापमानस्य, अत्यन्तं शीतस्य च कारणेन मार्गे हिमस्य सञ्चयः आरब्धः अस्ति । यदि पर्यटकाः जनाः वा एतादृशीषु गभीराषु परिस्थितिषु निरुद्धाः भवन्ति तर्हि ते विपत्तौ भवितुम् अर्हन्ति । तथापि यथैव वातावरणं प्रतिकूलं भवति तथैव अस्मिन् मार्गे हिमपातः आरभ्यते । एतत् दृष्ट्वा लाहौल-स्पीतिप्रशासनेन मनाली-सरचु-लेह-मार्गे दार्चातः परं वाहनानां गमनम् स्थगयितुं निर्णयः कृतः अस्ति । २०२३ तमे वर्षे मनाली-लेह-मार्गः नवम्बर्-मासस्य २० दिनाङ्कात् पिहितः अभवत् । जिला-आपदा- प्रबन्धन-प्राधिकरणस्य अध्यक्षः एवं उपायुक्तः लाहौल-स्पीतिः राहुलकुमारः अकथयत् यत् वातवरणस्य एवं मार्गस्य स्थितिः दृष्ट्वा मनाली-सरचु-लेहमार्गे शनिवासरतः यातायातः पिहितः अस्ति। अधुना अग्रिमर्तौ एव अस्मिन् मार्गे वाहनानि गन्तुं शक्नुवन्ति। उपायुक्तः अवदत् यत् १६,५८० पादपरिमितम् ऊर्ध्वे शिन्कुला-दर्रा इत्यत्र वाहनानां आवागमनम् अपि पिहितं भविष्यति।

चमियानायां ओपीडी- सज्जताविषये शपथपत्रं दद्यात् चिकित्साधीक्षकः, उच्चन्यायालयस्य आदेशः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। हिमाचलप्रदेश उच्चन्यायालयेन चमियाना- सुपरस्पेशियलिटी-चिकित्सावये ओपीडी- सञ्चालनस्य सज्जतायाः विषये सूचनाः शपथपत्रद्वारा न्यायालयस्य समक्षं स्थापयितुं आदेशः दत्तः। जनहितयाचिकायाः (पीआईएल) श्रवणे कार्यवाहकः मुख्यन्यायाधीशः तरलोकसिंहचौहानः तथा न्यायाधीशः सत्यनवैद्यः इत्येतयोः संभागपीठेन चमियाना-सुपरस्पेशलिटी- चिकित्सालयस्य चिकित्साधीक्षकं एतत् शपथपत्रं दातुम् आदेशः दत्तः।
चमियाना- सुपरस्पेशलिटी- चिकित्सावये केचन ओपीडी- चालयितुं सर्वकारेण अनुमतिः प्राप्ता अस्ति, आईजीएमसी इत्यस्मिन् अपर्याप्तस्थानस्य कारणाच्च केचन विभागाः ओपीडी चालने समस्याः सन्ति इति उक्तवान्। न्यायालयाय कथितं यत् अधिकांश- असुविधानां बोधं कृत्वा दोषाः दूरीकृताः सन्ति। अस्य प्रकरणस्य श्रवणं ९ दिसम्बर् दिनाङ्के निर्धारिता अस्ति। उल्लेखनीयं यत् उच्चन्यायालयेन चमियाना- चिकित्सालये विभिन्नविभागानाम् ओपीडीसञ्चालने प्रतिबन्धः कृतः आसीत्। एतत् प्रतिबन्धं स्थापयन् न्यायालयेन उक्तं यत् यावत् चमियाना-अस्पतालपर्यन्तं मार्गः धातुकृतः कंक्रीटः च न भवति, मार्गः सुरक्षितः, वाहनयोग्यः च न भवति तावत् एतानि सर्वाणि ओपीडी-इत्येतत् केवलं आईजीएमसी शिमलानगरे एव स्थापितानि भविष्यन्ति। स्वास्थ्यसचिवेन लोकनिर्माणविभागेन च प्रवेशितस्य स्थितिप्रतिवेदनस्य उल्लेखं कृत्वा न्यायालयेन उक्तं यत् चमियाना-चिकित्सालये न कोऽपि भोजनालयः अस्ति, न च शिमलानगरस्य रोगिणां स्वास्थ्यकर्मचारिणां च कृते तत्र गन्तुं सुरक्षितः मार्गः अस्ति। न्यायालयाय कथितं यत् आईजीएमसी- प्रधानाचार्येण एचआरटीसी- संस्थायाः बसयानानि प्रदातुं कथितम्।, एचआरटीसी- संस्था ३ लघुबसयानानि चालयितुं सहमतः अस्ति।

रिक्तपदानि पूरयितुं मार्गचित्रं व्याख्यातव्यम्

आईजीएमसी इत्यस्मिन् आघातकेन्द्रे वैद्यानाम् अन्येषां च कर्मचारिणां अभावस्य विषये उच्चन्यायालयेन स्वास्थ्यसचिवं रिक्तपदस्थानानि पूरयितुं मार्गचित्रं न्यायालयस्य समक्षं स्थापयितुं आदेशः दत्तः। न्यायालयेन उक्तं यत् ३१ जनवरीपर्यन्तं आघातकेन्द्रे आईजीएमसी इत्यत्र पर्याप्तकर्मचारिणः नियुक्ताः भवेयुः। अस्य प्रकरणस्य श्रवणं जनवरी २ दिनाङ्के निर्धारितम् अस्ति।

श्रीगुरु तेग बहादुर-वर्यस्य बलिदानदिवसः सम्पूर्ण भारते विदेशेषु च महत्-भक्त्या आचर्यते

श्रीगुरु तेग बहादुर-वर्यस्य नवचत्वारिंशदधिक त्रिशततमः बलिदानदिवसः सम्पूर्ण भारते विदेशेषु च महत्-भक्त्या आचर्यते। भक्ताः नवम-गुरुवे, श्रीगुरु तेगबहादुराय गुरुद्वारायाः 'गुरु का महल' इत्यत्र, अमृतसर्-नगरस्य हरमन्दिरसाहिब् इत्यत्र च अन्येषु स्थानेषु श्रद्धाञ्जलिम् अर्पयन्तः सन्ति, गुरुबानी, श्री अकाल तख्तसाहिब इत्यस्य जत्थेदारः, श्री हरमन्दिरसाहिब् इत्यस्य हेडग्रन्थिः इति च श्रुतवन्तः। ज्ञानी रघबीरसिंहः जनसमूहं तथा सामान्यजनान् श्रीगुरु तेगबहादुरस्य जीवनात् ग्रहीतुं आवाहयत्।

लोकनिर्माणविभागस्य संविदाकारेभ्यः सितम्बरपर्यन्तं विस्तारः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। प्रधानमन्त्रीग्राममार्गयोजनायाः अन्तर्गतं प्रायः अर्धदर्जनमार्गनिर्माणकार्यं लम्बितम् इति लोकनिर्माणमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः अवदत्। एते सर्वे मार्गाः अतीव दुर्गमक्षेत्रेषु आगच्छन्ति। एतेषु डोडराकवारः, आनी, काङ्गड़ाजनपदस्य बड़ाभङ्गालः, चम्बाजनपदस्य मार्गाः च सन्ति। एतेषां मार्गाणां निर्माणस्य अन्तिमतिथिः निर्धारिता इति सः अवदत्। केन्द्रसर्वकारेण पी. एम. जी. एस. वाई. समाप्तेः समयसीमा सितम्बर २०२५ पर्यन्तं विस्तारिता अस्ति, अधुना परियोजनाकार्यं कस्यापि परिस्थितौ अस्मिन् निर्धारितकालान्तरे सम्पन्नं कर्तव्यं भविष्यति।
सः अवदत् यत् भविष्ये अवधिविस्तारार्थं केन्द्रसर्वकारं निकषा न गमिष्यामः। विक्रमादित्यसिंहः शुक्रवासरे शिमलानगरे मीडियाभिः सह वार्तालापं कुर्वन् आसीत्। अस्मिन् अवसरे लोकनिर्माणविभागमन्त्रिणा विक्रमादित्यसिंहेन उक्तं यत् प्रधानमन्त्रि- ग्राममार्गयोजनायाः प्रथमद्वितीयचरणयोः कार्यम् अपूर्णं त्यक्तवन्तः संविदाकारेभ्यः विभागेन अधिकाः अवसराः न दत्ताः भविष्यन्ति। सः अवदत् यत् वर्षद्वयात् पूर्वं निर्णयः कृतः यत् विभागः पीएमजीएसवाई इत्यस्य तृतीयचरणस्य एतादृशेभ्यः संविदाकारेभ्यः कार्यं न दास्यते इति। अस्य निर्णयस्य कारणात् बहवः संविदाकाराः कार्यतः बहिः सन्ति। विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् वर्षद्वये लोकनिर्माणविभागेन १३७७ किलोमीटर यावत् मार्गाः निर्मिताः। यत्र १९९२ किलोमीटर् यावत् क्रॉस ड्रेनेज, १७४१ किलोमीटर मेटलिंग, टारिंग च सम्पन्नम् अस्ति। पीडब्ल्यूडी इत्यस्मै २८०६ कोटिरूप्यकाणि मुक्तानि अस्मात् विभागेन एतावता १२३८ कोटिरूप्यकाणि व्ययितानि। विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारः प्रधानमन्त्री ग्राममार्गयोजनायाः चतुर्थे चरणे कार्यं कुर्वन् अस्ति। हिमाचले अस्याः परियोजनायाः माध्यमेन २०० पर्यन्तं जनसंख्यायुक्ताः प्रायः ८०० ग्रामाः मार्गमार्गेण संयोजयितुं सम्भावना वर्तते। सः अवदत् यत् अस्मिन् विषये पीडब्ल्यूडी-अधिकारिभिः सह सः सभां कृतवान्, तेभ्यः आवश्यकाः मार्गदर्शिकाः अपि दत्ताः सन्ति। सः अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारेण एते सर्वे मार्गाः वंचितक्षेत्राणां कृते चिह्नितानि सन्ति। परन्तु हिमाचलपक्षतः सः एतादृशेषु क्षेत्रेषु मार्गोन्नयनस्य विषये अपि उक्तवान् यत् पीएमजीएसवाई प्रथमचरणद्वये च निर्मिताः आसन्। अधुना एतेषां मार्गाणां स्थितिः दुर्गता अभवत्, तेषां पुनर्स्थापनस्य आवश्यकता वर्तते। शीघ्रमेव सः दिल्लीं गत्वा केन्द्रीयग्रामीणविकासमन्त्री शिवराजसिंहचौहानेन सह मिलति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः वर्षद्वयं सम्पन्नं भवति, अधिकांशं कार्यं सम्पन्नम् अस्ति।

लघ्वीकाश्यां मण्ड्यां नदीमण्डपं निर्मितम् भविष्यति, गङ्गा इव आरती भविष्यति

लोकनिर्माण- एवं- नगरविकासमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः मण्डीजनपदस्य ब्यासनद्यां नदीमण्डपं सज्जीकरिष्यति। यथा प्रातः सायं च नद्यां आरती कर्तुं शक्यते। इयं आरती ऋषिकेशस्य हरिद्वारस्य गंगाघाटे यथा भवति तथा एव भविष्यति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण नदीमण्डपस्य प्रथमपरियोजनाय नादौननगरं चयनितम्। नादौननगरे नदी-अग्रभागस्य सज्जतायाः अनन्तरं द्वितीयचरणस्य मण्डीनगरे अपि एतादृशी परियोजना निर्मिता भविष्यति। सः अवदत् यत् न केवलं राजनैतिकदृष्ट्या अपि तु धार्मिकदृष्ट्या अपि मण्डी अतीव महत्त्वपूर्णा अस्ति। सः अवदत् यत् भाजपायां घोरस्पर्धा प्रचलति। अस्मिन् पुरातनभाजपायां ये नेताारः सम्मिलिताः, काङ्ग्रेसपक्षतः नूतनाः च परस्परं विवादं कुर्वन्ति। सः अवदत् यत् एषः भाजपायां बलप्रदर्शनस्य कालः अस्ति। एतादृशी परिस्थितौ विपक्षनेता अन्ये च भाजपानेतारः निरन्तरं सर्वकारस्य विरुद्धं वक्तव्यं ददति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण एतावता बहूनि बृहत्कार्याणि कृतानि।

जगन्नाथपुरी-ब्राह्मीछात्रावासस्य छात्राणां दशदिवसीयसम्भाषणशिविरस्य योजनम् सम्पन्नम्

हिमसंस्कृतवार्ताः,पुरी। पुरीस्थस्य श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य ब्राह्मीछात्रावासस्य छात्राणां संस्कृतसम्भाषणकौशलम् अभिवर्धयितुं श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयः संस्कृतभारती,पुरी इत्यनयोः संयुक्ततत्त्वावधानेन 26-11-24तः 5-12-24पर्यन्तं दशदिवसीयसम्भाषणशिविरस्य योजनम् अजायत। कुलपतेः प्रो. प्रसन्नस्वाईंवर्यस्य संरक्षणेन, स्नातकोत्तरपरिषदः प्रमुखस्य प्रो. दत्तात्रेयमूर्तिवर्यस्य सत्प्रेरणेन सम्भाषणशिविरस्य अस्य समारोपसत्रं श्रीजगन्नाथसमर्चनपूर्वकं दीपप्रज्वालनेन अभवत्। सम्पूर्तिसत्रेऽस्मिन् विश्वविद्यालयस्य स्नातकोत्तरपरिषदः अध्यक्षः छात्रावासस्य संरक्षकः प्रो. दत्तात्रेयमूर्तिवर्यः सम्बोधयन् अकथयत् यत् संस्कृतेन जीवनसंरक्षणं भवतीति, संस्कृतभारत्याः उत्कलप्रान्तस्य सहमन्त्री डॉ.रमाकान्तशाहमहोदयः छात्राणाम् मार्गदर्शनं अकरोत्। पुरीनगरस्य संयोजकः डॉ.महेशपाणिग्राहिमहोदयः छात्राः हृदयभागेन प्रेरितवान्। ब्राह्मीछात्रावासस्य अधीक्षिका डॉ. सस्मिताबन्दरनायकः, उपाधीक्षिका डॉ.श्रद्धाञ्जलिमहापात्रः, उपाधीक्षिका डॉ.प्रज्ञा शिविरशिक्षिका, संस्कृतभारत्याः कार्यकर्त्री सुश्रीः अनूपा प्रियदर्शिनी अथ च सुश्री सङ्गीता उपस्थिताः आसन्। सत्रेऽस्मिन् वेदान्तविभागस्य प्रज्ञा प्रियदर्शिनी अनुभवं कथितवती। साहित्यविभागस्य शुभश्रीः व्याकरणविभागस्य श्रद्धांजलिः च लघुनाटकं प्रस्तुतवत्यौ। अत्र शिविरे अशीत्यधिकशतं छात्राः प्रतिभागं कृतवत्यः। एवंभूताः कार्यक्रमाः छात्राणां कौशलविकासदृष्ट्या सततम् करिष्यन्ते। डॉ सस्मितावर्या स्वागतम्, डॉ श्रद्धांजलिः वर्या धन्यवादज्ञापनं, डॉ प्रज्ञावर्या च सञ्चालनं कृतवत्यः। स्नातकोत्तरपरिषदः अध्यक्षः छात्रावासस्य संरक्षकः प्रो. दत्तात्रेयमूर्तिवर्यः अग्रे अपि कार्यक्रमान् कर्तुं प्रेरितवान्। शान्तिपाठेन कार्यक्रमः धन्यतां गतः।

चलचित्रवार्ताः

जाह्नवी, खुशी च पश्चात् भगिनी शनाया कपूरः अपि बॉलीवुड-नायिका भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः- जगदीशडाभी (मुम्बई) बॉलीवुडाभिनेत्री जाह्नवी कपूरः २०१८ तमे वर्षे धडक इति चलच्चित्रेण बॉलीवुडक्षेत्रे पदार्पणं कृतवती । अस्य चलच्चित्रस्य अनन्तरम् अधुना यावत् जाह्नवी अनेकानि चलच्चित्राणि कृतवती अस्ति । केवलं कतिपयेषु वर्षेषु जाह्नवी बॉलीवुडजगतः शीर्ष-नायिका-सूचौ सम्मिलितवती अस्ति । जाह्नवी इत्यस्याः पदार्पणानन्तरं तस्याः अनुजाभगिनी खुशी कपूरः अपि गतवर्षे बॉलीवुडक्षेत्रे पदार्पणं कृतवती । खुशी कपूरः 'द अर्चीज' इति चलच्चित्रेण बॉलीवुडक्षेत्रे पदार्पणं कृतवती । अतीव शीघ्रमेव खुशी आमिरखानस्य पुत्रेण जुनैदखानेन सह एकस्मिन् चलच्चित्रे दृश्यते। खुशी अपि अतीव शीघ्रमेव बॉलीवुडजगतः शीर्ष-नायिका-सूचौ सम्मिलितुं शक्नोति । अधुना एषा वार्ता आगच्छति यत् जाह्नवी-खुशी-पश्चात् तस्याः भगिनी शनाया कपूरः अपि नायिका भवितुं गच्छति। शनाया संजयकपूरस्य पुत्री अस्ति । अद्यकाले शनाया स्वस्य प्रथमचलच्चित्रस्य चित्रोतलनं कुर्वती अस्ति। 'आंखों की गुस्ताखियां' इति चलच्चित्रेण शनाया बॉलीवुडक्षेत्रे पदार्पणं करिष्यति । अस्मिन् नायिकायाः भूमिकायां शनायाः दृश्यते । विक्रान्त मैसी इत्यस्य चलच्चित्रे नायकस्य भूमिकायां दृश्यते। चलच्चित्रे विक्रान्तः अन्धसङ्गीतकारस्य भूमिकायां दृश्यते, शनाया तु नाट्यकलाकारस्य भूमिकायां दृश्यते । अद्यकाले विक्रान्तस्य शनायायाः च अस्य चलच्चित्रस्य चित्रोतलनं देहरादूननगरे प्रचलति । प्राप्तसमाचारानुसारं शनाया पूर्वं करणजोहरस्य बेधडक इति चलच्चित्रेण पदार्पणं कर्तुं गच्छति स्म । परन्तु केनचित् कारणेन एतत् चलच्चित्रं स्थगितम् । अधुना च शनाया 'आंखों की गुस्ताखियां' इति चलच्चित्रेण पदार्पणं कर्तुं गच्छति।

KKSU Ramtek :
सीवेजशुद्धिकरणपरियोजनायाः भूमिपूजनं सम्पन्नम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - रामटेकम्। कविकुलगुरु कालिदास संस्कृतविश्वविद्यालये नागपुरस्य प्रसिद्धसंशोधनसंस्थानीरी इत्यस्य सहकारेण सीवेजहैट्रीटमेण्ट-एवं-ठोस- अपशिष्टकम्पोस्टिंग् परियोजनायाः भूमिपूजनसमारोहः 6 दिसम्बर 2024 दिनाङ्के सम्पन्नः।कालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालये सीवेज-ठोस-अपशिष्ट-प्रबन्धननेन उपयोगी उर्वरकनिर्माणार्थं विशेषसंयंत्रस्य निर्माणम् भविष्यति। संकुचित मल-गाल-पृथक्करणं तथा सेप्टेज-उपचार-प्रणाली (CFSST) नीरी-संस्थायाः परियोजना अस्ति तथा च अस्याः परियोजनायाः अन्तर्गतं नीरी-संस्थायाः मलजलस्य ठोस-अपशिष्टस्य च संसाधनार्थं संयंत्रस्य निर्माणं कृतम् अस्ति।

कविकुलगुरुकालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालयस्य रामटेकपरिसरतः उत्पन्नस्य अपशिष्टजलस्य, ठोस-अपशिष्टस्य च संसाधनं विविधरीत्या उपयोगः च भविष्यति। अपशिष्टजलं शुद्धं कृत्वा उद्यानकार्यं, पुष्पकृषिः, चारानिर्माणं जलाशयस्य स्वच्छता वा अन्यस्य आवश्यकस्य उपयोगस्य वा उपयोगः भविष्यति, अपि च ठोस-अपशिष्टस्य माध्यमेन उर्वरकस्य निर्माणं भविष्यति येन मृत्तिका स्वस्था भवति, उद्यानानि च निर्मास्यन्ति।
अस्याः परियोजनायाः शिलान्याससमारोहे समस्त माननीय संस्थापकाः, संवैधानिकाधिकारिणः, विभागाध्यक्षाः, प्रशासनिकाधिकारिणः, कर्मचारिणः च उपस्थिताः आसन्।

हरियाणाप्रान्तस्य महेन्द्रगढ़स्थ-केन्द्रीयविश्वविद्यालयेन गीता-जयन्तीमुपलक्ष्यकार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ताः, महेन्द्रगढ़। हरियाणाप्रान्तस्य महेन्द्रगढ़स्थ-केन्द्रीयविश्वविद्यालयेन संस्कृतभारती महेन्द्रगढ़-इत्यनेन च गीता-जयन्तीमुपलक्ष्य कार्यक्रमः समायोजितः। कार्यक्रमेऽस्मिन् संस्कृतविभागस्य योगविभागस्य च नैकाः छात्राः प्रतिभागमग्ह्न् । छात्रासु हिमांशीवर्यया अष्टादशश्लोकीगीतायाः पाठः, मधुस्मितया गीतामहत्त्वचर्चा, पायलवर्यया सस्वरगीताश्लोकपाठः अक्रियत। अनेन गीतामुपलक्ष्य अन्याः प्रस्तुतयोऽपि संजाताः । गीतायाः कार्यक्रमेऽस्मिन् अष्टादशश्लोकीगीतापरायणेन सह गीतायाः महत्त्वम्, गीतायाः वैज्ञानिकता तस्याः उपादेयताश्च विषयाः स्वीकृत्य विविधाः प्रतियोगिताः अपि समायोजिताः । गीतायां वर्णितयोः कर्मसिद्धान्त-साख्यसिद्धान्तयोः विषये योगविभागस्य छात्रया मीनूवर्यया व्याख्यानं प्रास्तूयत। अन्तिमे अस्य कार्यक्रमस्य संयोजिका संस्कृतविभागे सहायकाचार्या डॉ. सुमनरानी सर्वेषां हार्दं धन्यवादमज्ञापयत अस्मिन् अवसरे गणमान्यः विभागीयाः सदस्याः डॉ कृष्णकुमारः, डॉ. अर्चनाकुमारी, श्रीमत्सुमितशर्मा विद्यार्थीगणाः, शोधार्थिनश्च उपस्थिताः आसन् ।

" लौकिकन्यायकोशः "(१११)"
अन्तरङ्गबहिरङ्गन्यायः "

अन्तरङ्गं नाम समीपे वर्तमानम्। बहिरङ्गं नाम दूरे वर्तमानम्। अन्तरङ्गं बहिरङ्गस्य अपेक्षया बलवद् भवति। अस्य न्यायस्य प्रयोगः व्याकरणशास्त्रे मीमांसाशास्त्रे च भवति । यथा -- ये धर्मा अपूर्वार्थास्ते साक्षादपूर्वेण असंबध्यमानास्तदङ्गेषु प्रवर्तमाना अन्तरङ्गे तावत् आपतन्ति। ततो व्यवहिते बहिरङ्ग यत्र च पूर्वम् अपतति तत्रैव तिष्ठति। तदतिक्रमे कारणाभावात् -- (जैमिनिसूत्रं १२-२-११)

(पाणिनिसूत्रं १- १ -४,१-१५)

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्

अपौरुषेयः वेदः

Vedas are a non-human

स्वरूपविषये प्रतीच्या विपश्चितो वेदान् ऋषिप्रणीतान् मन्यन्ते। तेषां हि आधिभौतिकीदृष्टिस्तान् शब्दराशिमेव सामान्यग्रन्थमेवावगच्छति। फलतः यः ऋषि येन मन्त्रविशेषेण सम्बद्धोऽस्ति स तस्य कर्ता। ऋग्वेदेऽपि कर्तृत्वपदस्य स्पष्टत उल्लेखो प्राप्यते- 'इदं ब्रह्मक्रियमाणं नवीयः' (ऋ० ७॥३५॥ १४), 'ब्रह्म कृण्वन्तो हरिवो वसिष्ठाः' (ऋ० ७॥३७॥४), 'ब्रह्मेन्द्राय वत्रिणे अकारि' (ऋ० ७॥९७॥९) प्रभृतिमन्त्रेषु 'ऋषिप्रणीता एव वेदमन्त्राः सन्ति' अस्य कथनस्योल्लेखः स्पष्टतया प्रतिभाति। भारतीयाविपशश्चितां मतमिदं यद्, ऋषयो वैदिकमन्त्राणां द्रष्टारः सन्ति न च कर्तारः इति। असङ्ख्येयवैदिकमन्त्राणामनुशीलनेन प्रतीतो भवति यद्, अलौकिकसामर्थ्यशालिनः ऋषयो दिव्यया प्रतिभया मन्त्राणां दर्शनं लब्धवन्तः (द्रष्टव्यः- ऋ० ७॥३३, ७॥१३ मन्त्राः) इति। कतिपयेषु मन्त्रेषु मुनिवसिष्ठम् अलौकिकदृष्ट्या प्रदत्तज्ञानस्य उल्लेखः दृश्यते (ऋ. ७/८७/४- ७/८८/४)। ऋग्वेदेऽनेकत्र वाचः भव्यास्तुतिः दृग्गोचरी भवति। मन्त्राणां प्रकाशस्तद्धियि अवततार। तद्यथा-

'यज्ञेन वाचः पदवीयमायन्, तामन्वविन्दन् ऋषिषु प्रवीष्टान्'- ऋ० १०॥७१॥३

ऋषिदृष्टप्रार्थनायाः अलौकिकफलस्य निर्देशोऽपि वेदे एव लभ्यते (ऋ० ३॥५३॥१२, ॥७॥३३॥३) मन्त्रेष्वेव वैदिकवाण्याः नित्यतायाः प्रमाणम् अस्ति। तेषु प्रमाणेषु 'वाचा विरूपनित्यया' (ऋ० ८॥७५॥६) मुख्योऽस्ति 'ऋषि' इत्येतस्य पदस्य व्युत्पत्तिलभ्यः (ऋषति पश्यति इति ऋषिः) अर्थ एव मन्त्रद्रष्टा इत्यस्ति।

एष 'ऋषि'-शब्द इगुपधात् कित् इत्यनेनौणादिकेन सूत्रेण इनि कृते निष्पद्यते। निरुक्ते च विद्यमानात् 'तद्येनास्तपस्यमानान् ब्रह्म स्वयम्भ्वभ्यानर्षत्...॥ इत्यादिकाः पङ्क्तयः ऋषेर्मन्त्रद्रष्टृत्वमुपपादयन्ति। अत ऋषयः मन्त्राणां द्रष्टारः सन्ति न च कत्तारः। "ऋषिर्मन्त्रद्रष्टा॥ गत्यर्थत्वात् ऋषेर्ज्ञानार्थत्वात् मन्त्रं दृष्टवन्तः ऋषयः॥' (श्वेतवनवासिरचितवृत्तौ उणादिसूत्रं ४॥१२९ द्रष्टव्यम्) एवञ्च निरुक्तेऽपि 'तद्यदेनांस्तपस्यमानां ब्राह्मस्वयम्भ्वभ्यानर्षत् त ऋषयोऽभवंस्तदृषीणामृषित्वमिति विज्ञायते ऋषिदर्शनात्॥ मन्त्रान् ददर्श इत्यौपमन्यवः॥'न्यायवैशेषिकयोर्मतेन वेदाः पौरुषेयाः नित्याश्च सन्ति। परं सांख्य-वेदान्तमीमांसानाश्च मतेन ते अपौरुषेयाः सन्ति। नित्यत्वञ्च तेषां दर्शनानीमानि स्वीकुर्वन्ति स्मृतिपुराणेषु च वेदसम्बन्धिनी भावना तादृश्येव प्रायेण, यादृशी मीमांसायां विभावितास्ति। मनुर्वेदान् नित्यान् अपौरुषेयांश्च मन्यते। उद्धवोऽपि वेदान् नित्यान् अपौरुषेयांश्च मन्यते। **हिमसंस्कृतवार्ताः ✍ वशिष्ठ कुमार व्यासः**

सामान्यज्ञानम्

प्रश्नः 1. स्वर्णमन्दिरम् कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : अमृतसर (पंजाबप्रान्ते)
प्रश्नः 2. 'प्रियदर्शिका' इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - कविः हर्षवर्धनः।
प्रश्नः 3. भारतस्य राष्ट्रीयफलम् किम् अस्ति?
उत्तरम् - 'आम्रफलम् (आम्रः) वा' **इति।**
प्रश्नः 4. विश्वे सर्वाधिक दीर्घा नदी का अस्ति?
उत्तरम् - 'नील नदी'।
प्रश्नः 5. वर्तमानसमये भारतस्य शिक्षामन्त्री कः अस्ति?
उत्तरम् - श्रीमान् धर्मेन्द्रप्रधानः।

संस्कृतज्ञानम्

प्रश्नः 1.'विद्या + आलयः' इति पदस्य सन्धिपदं किम्?
उत्तरम् - विद्यालयः।
प्रश्नः 2. 'स्' इत्यस्य उच्चारणस्थानं किम्?
उत्तरम् - दन्तः।
प्रश्नः 3. निर्मक्षिकम् (मक्षिकाणाम् अभावः) इत्यत्र कः समासः?
उत्तरम् - अव्ययीभावसमासः।

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम्- ८२
(षोडशोऽध्यायः)

अर्जुनः- भगवन्! किञ्चित् पूर्वं त्वया उक्तं यत् 'मया यत् उक्तं तत् अत्यन्तं गोपनीयम् अस्ति' इति। परन्तु तादृशस्य गोपनीयविषयस्य अधिकारी कः वर्तते?

श्रीकृष्णः- आम्, अर्जुन! अवश्यं वर्तते तादृशः अधिकारी। यः दैविकसम्पद्युक्तः, सः हि तस्य गोपनीयविषयस्य अधिकारी अस्ति।

अर्जुनः- तर्हि तादृशस्य अधिकारिणः विलक्षणता का भगवन्?

श्रीकृष्णः- पार्थ! तानि इत्थंभूतानि वैलक्षण्यानि बहूनि सन्ति, सम्यक् शृणु। तस्य अधिकारिणः मनसि प्रथमतः मम आश्रयेण अभयत्वं सुदृढं भवति, ततः मत्प्राप्त्यर्थं तस्यान्तःकरणे एकः दृढनिश्चयः भवति। मां तत्त्वतः ज्ञातुं प्रत्येकं परिस्थितौ तस्मिन् समत्वभावः जागर्ति। एवमेव सात्त्विकदानम्, इन्द्रियाणां निग्रहणं, स्वकर्तव्यस्य पालनम् इत्यादिगुणाः तस्मिन् अधिकारिणि विद्यमानाः भवन्ति। शास्त्रसिद्धान्तानुसारेण सः स्वजीवनस्य निर्माणं तथा सततं परिचालनां करोति। स्वकर्तव्यानां पालनसमये यानि कष्टानि तस्मिन् आपतेयुः, तानि सः प्रसन्नतापूर्वकं सहते। एवं तस्य शरीरमनोवाचां सदैव ऋजुता तिष्ठति। तादृशः जनः शरीरवाङ्मनोभिः न कस्मैचन प्राणिने किञ्चिदपि कष्टं ददाति। एवं तेन लोके यद्दृष्टं यच्छ्रुतं यज्ज्ञातं च, तत् तथैव प्रियशब्देन कथनं तस्य स्वभावः भवति। सर्वमपि मत्स्वरूपं मत्वा कस्मैचन अपि सः न कदापि क्रुध्यति। सांसारिककामनाः त्यक्तवतः तस्य अन्तःकरणे सदैव रागद्वेषजनितस्य विक्षेपभावस्य अभावः भवति। सः अन्येषां दोषान् न क्वापि प्रकाशयति, अर्थात् अन्यान् उद्दिश्य न श्रावयति। सर्वेषु प्राणिषु दयाभावः, हृदये कोमलता, अकर्तव्येषु व्यवहारेषु लज्जाभावः, चपलतायाः अभावः, शरीरवाण्यादिषु तेजस्त्वम् इत्यादिगुणाः तस्मिन् विद्यमानाः भवन्ति। एवमेव सः अधिकारिजनः स्वयं दण्डं प्रदातुं सामर्थ्ये सत्यपि, स्वस्य अपराधिने तदपराधस्य क्षमां ददाति। तथा प्रत्येकं परिस्थितौ सः धैर्यं धरति, तस्मिन् शारीरिकी शुद्धिः, प्रतिशोधस्य अभावः, आत्मनि श्रेष्ठतायाः अभावः चेति गुणाः परिलक्ष्यन्ते। अतः हे भरतवंशजात अर्जुन! यानि उपर्युक्तानि सर्वाणि दैविकसम्पत्प्राप्तस्य अधिकारिणः लक्षणानि मया त्वत्पुरतः उक्तानि, तानि सम्यक् मनसि निधाय, त्वमपि तैर्गुणैर्युक्तः सन् मद्भक्तेरधिकारी भवितुमर्होऽसि इति, शम्। (गी०-१६/०१-०३) (अनुवर्तिष्यते)

✍असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

विश्वस्य विभिन्नसंस्कृतौ मानवकल्याणस्य विचारः महत्त्वपूर्णः अस्ति - प्रो. यशवंतपाठकः

हिमसंस्कृतवार्ताःरामटेकम्। कविकुलगुरुकालिदासंस्कृत- विश्वविद्यालयः, अन्ताराष्ट्रीय- सांस्कृतिकाध्ययनकेन्द्रम् इत्यस्य आश्रयेण शुक्रवासरे विशेषव्याख्यानस्य आयोजनं कृतम्। अस्य विशेषव्याख्यानस्य आयोजनं विश्वविद्यालयस्य अन्ताराष्ट्रीयकार्यकेन्द्रेण कृतम्। कुलपतिः प्रो. हरेरामत्रिपाठी व्याख्यानकार्यक्रमस्य अध्यक्षता अकरोत्। अमेरिकादेशस्य दक्षिणफ्लोरिडा- विश्वविद्यालयस्य अन्ताराष्ट्रीय- सांस्कृतिकाध्ययनकेन्द्रस्य संस्थापकः प्राध्यापकः यशवन्तपाठकः मुख्यवक्ता आसीत्। रामटेकपरिसरस्य निदेशक प्रो. हरेकृष्ण अगस्ती, वित्त-लेखाधिकारी प्रो. कविता होले अन्ताराष्ट्रीय- सांस्कृतिक- अध्ययनकेन्द्रस्य राष्ट्रीयसमन्वयकः संदीपः कविश्वरः, व्याख्यानकार्यक्रमस्य समन्वयकः अन्ताराष्ट्रीयकार्याणां केन्द्रस्य निदेशकः च आचार्यः प्रसादगोखले विशेषतया उपस्थितः आसीत्। दीपप्रज्वलनेन कार्यक्रमस्य आरम्भः अभवत्। अन्ताराष्ट्रीयकार्याणां केन्द्रस्य निदेशकः प्राध्यापकः प्रसाद गोखलेः प्रास्ताविकं कृतवान्। विश्वसंस्कृतेः वैश्विकचिन्तनस्य च अवगमनाय एतत् व्याख्यानम् आयोजितम् इति उक्तवान्। अस्मिन् अवसरे अन्ताराष्ट्रीय- सांस्कृतिक- अध्ययनकेन्द्रस्य राष्ट्रियसमन्वयकः संदीप कविश्वरः स्वस्य इच्छां प्रकटितवान् यत् अन्ताराष्ट्रीय- सांस्कृतिक- अध्ययनकेन्द्रस्य पाठ्यक्रमाः विश्वविद्यालयेन एव सज्जीकृत्य कार्यान्विताः भवेयुः। Nurturing the Roots – World Scenario अर्थात् मूलानां पोषणम्– विश्व परिदृश्यम्, अस्मिन् विषये प्रो. पाठकः व्याख्यानं दत्तवान् यत् शोधप्रयोजनार्थं विश्वस्य परिभ्रमणस्य अनुभवः विभिन्नदेशानां संस्कृतिं परम्परां च अवगन्तुम् उपयोगी भवति। पाठकः अवदत् यत् सम्पूर्णस्य विश्वस्य संस्कृतिः केवलं मानवकल्याणस्य विषये एव चिन्तयति। अस्माकं भारतीयसंस्कृतेः काश्चन् रीति- परम्पराभिः च सह विश्वस्य केषाञ्चन संस्कृतिनां सादृश्यम् आश्चर्यं जनयति। संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य छात्राः न केवलं संस्कृतभाषायां प्रवीणाः भूत्वा विश्वस्य शीर्षशतविश्वविद्यालयेषु अध्यापनं कुर्वन्तु अपि तु विदेशेषु जनान् संस्कृतं पाठयितुं अपि गन्तव्याः। मम विश्वासः अस्ति यत् आगामिषु १० वर्षेषु कालिदास- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य छात्राः भारतस्य विदेशेषु च विश्वविद्यालयेषु प्राध्यापकपदे नियुक्ताः भविष्यन्ति। अस्माभिः संस्कृतिः, परम्पराः, विज्ञानं, तथैव शोधं च पाठयितुम् अस्माकं भारतीयमानकानि सज्जीक्रियन्ते। पाठकः अस्माकं पद्धत्या मानकानुसारं विदेशीयछात्रेभ्यः अस्माकं विज्ञानं पाठयेत् इति बोधयति स्म। अध्यक्षीये सम्बोधने कुलपति प्रो. हरेराम त्रिपाठी इत्यनेन उक्तं यत् यशवन्तपाठकः अस्माकं मार्गदर्शनं कृत्वा आश्वासनं दत्तवान् यत् वयं द्वाभ्यां विश्वविद्यालयाभ्यां सह मिलित्वा विविधाः पाठ्यक्रमाः परियोजनाश्च कार्यान्वितुं प्रतिबद्धाः स्मः। एमओयू मार्गेण पाठ्यक्रमाः संचालिताः भविष्यन्ति। भारतीयसंस्कृतेः, तस्याः समृद्धधरोहराणां, वैज्ञानिकपरम्परायाः च वैश्विकमञ्चे नेतुम् छात्राः शिक्षकाः च उत्तमं कार्यं कुर्वन्तु इति सः बोधयति स्म। भारतस्य सांस्कृतिकसम्पदः अस्माकं गौरवः अस्ति, अस्माकं गौरवः अस्माकं कार्येषु, वचनेषु च प्रतिबिम्बितः भवेत्।